

Påholden penn

Det heter et skåret smørbrød, og hvis det er to, så er de skårne.

PUBLISERT 5. mai 2014

For noen blir dette for vanskelig; de er vant til å bøye ord på -et ved å legge til en -e, og byr på nyskårete eller nyskårede snitter. Særlig vanskelig er det hvis e-en alt står der: vunne kriger; funne saker leveres til politiet. «Funnede » er en kjent avisfeil.

Problemet oppstår fordi det partisippet vi bøyer, ikke er skrevet og vunnet og funnet, men den eldre formen skreven, vunen, funnen. Vi har forlatt de fleste av disse i vanlig bøyning, men har dem i talemåter som «forgangne tider» og «henfarne forfedre», eller i sammensatte ord som «nyfallen sne», som er mer poetisk enn «Denne nyfalte snøen er jammen tung å få vekk». I «viderekomne elever», dvs. 'som er kommet ganske langt', opptrer det ekstra problemet at konsonantgrupper som -mn- lett får med en e i uttale, og da er veien kort til å skrive «viderekommende ». Det bør bety 'som er i ferd med å komme videre'. Det er mange feil det går an å få mening i.

I noen ord brukes n-en til å lage en egen betydning: «et tvungent smil» kommer ikke fra hjertet.

Et eksempel med grammatisk poeng kom fra en som skrev «en overdrevet markedsstyrt økonomi»; her bør det være økonomien som er overdrevet, ikke at den er «overdrevent », dvs. for mye, markedsstyrt.

Folkets kårne (ikke «kårede») fra 1814, lokale og nasjonale, hadde mye de skulle undertegne. Ikke alle kunne skrive, men fikk holde i en hjelpende hånd for få navnet sitt ned på papir.

Dag Gundersen, ordbokredaktør og professor i nordisk språkvitenskap, og korrekturleser i Psykologtidsskriftet

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 51, nummer 5, 2014, side 399